

De juiste student naar de juiste studie voor de juiste baan

Toegankelijkheid, selectie en arbeidsmarktkansen in het hbo

Een studie en loopbaan vallen van te voren nooit geheel te plannen. Desalniettemin werken hogescholen er hard aan om een goede match tussen student en opleiding te creëren waarbij studenten een realistische verwachting krijgen van de “banen van morgen” waarvoor ze worden opgeleid. In verband met het Algemeen Overleg over arbeidsmarktkansen, selectie en toegankelijkheid in het hoger onderwijs in de tweede Kamer op 23 maart a.s., geeft de Vereniging Hogescholen hieronder aan waar hogescholen op inzetten en waar hun zorgen zitten.

GROOT GOED: TOEGANKELIJKHEID HBO

Hogescholen hebben de afgelopen jaren stevig ingezet op versterking van de kwaliteit, de lat moest omhoog. Meer contacturen, meer docenten, docentenkwaliteit omhoog, etc. Daarbij heeft het hoger beroepsonderwijs altijd een belangrijke maatschappelijke emancipatiefunctie gehad en de hogescholen staan nog steeds voor die toegankelijkheid. Maximale talentontwikkeling, ook van de verborgen talenten, blijft onderdeel van hun vanzelfsprekende publieke opdracht. Dat gebeurt altijd met behoud van de kwaliteitsstandaarden van onze opleidingen.

Daling instromende studenten met 8,3% is zorg hogescholen

Een daling van 8,3% instromende studenten (september 2015) baart de hogescholen zorgen. Deze daling heeft gedeeltelijk te maken met de invoering van het studievoorschot. De afgelopen twee jaar was de instroom hoger dan gemiddeld door een groep studenten die de invoering van het leenstelsel vóór wilde blijven. Die extra instroom is nu weggefallen en een andere groep blijft weg doordat ze afgeschrikt worden door de hogere studiekosten. Bij de pabo is de instroom extra gekrompen (32%) door de aanscherping van toelatingseisen, die noodzakelijk is om de kwaliteit voor de klas te bevorderen. Het is moeilijk te voorspellen of deze effecten tijdelijk of structureel zijn. Meer informatie over de instroomontwikkeling 2015/2016 zie bijlage 1.

EERLIJKE VOORLICHTING BIJ STUDIEKEUZE

Het gehele studiekeuzeproces, van de eerste oriëntatie tot en met de studiekeuzecheck, draagt bij aan een bewuste studiekeuze. In het studiekeuzeproces moet de aankomende student kunnen rekenen op correcte en toereikende studiekeuze informatie over de opleidingen en de banen waarvoor ze worden opgeleid. Deze informatie wordt gegeven via websites van hogescholen en tijdens voorlichtingsbijeenkomsten, meeloopdagen, proefstuderen en via gesprekken. Onderzoeksgegevens die van belang zijn voor een adequate studiekeuze worden veelvuldig gedeeld met zowel de eigen leden als andere partijen, zoals onder andere Studiekeuze123, Keuzegids en andere aanbieders van studiekeuzeproducten. De kritiek dat hogescholen selectieve en gekleurde informatie zouden verschaffen, herkennen wij niet. Zie ons persbericht hierover van 15 maart jl. in bijlage 2.

“Studie in cijfers” en transparante arbeidsmarktkansen

Sinds een aantal jaren geven de hogescholen via de bijsluiter “Studie in cijfers” informatie aan studenten over onder meer het arbeidsmarktperspectief van opleidingen. De hogescholen tonen deze informatie o.a. op hun website en in hun folders. De informatie is afkomstig van het onafhankelijke onderzoeksinstituut ROA, het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt van Maastricht University. Het ROA onderzoekt jaarlijks de arbeidsmarktsituatie van de hbo-afgestudeerden, zo’n anderhalf jaar na het afstuderen. Afgelopen jaargang vulden ruim 21.500 afgestudeerden de vragenlijst ook daadwerkelijk in. Zoals elk jaar wordt de informatie over de arbeidsmarktkansen van hbo-afgestudeerden in “Studie in Cijfers” aangevuld met de nieuwste cijfers van het ROA.

Cijfers arbeidsmarktkansen niet verabsoluteren

De opleidingen staan altijd in goed contact met het werkveld waarvoor wordt opgeleid. Dat gebeurt o.a. door (afstudeer) stages en met praktijkgericht onderzoek. De arbeidsmarkt is continu in beweging en daarbij zorgen

de dynamiek in samenleving en technologie dat beroepen steeds sneller van inhoud veranderen. Bestaande beroepen verdwijnen soms geheel en nieuwe ontstaan. Feit is dat studenten aan hogescholen worden opgeleid voor – onvoorspelbare – banen van morgen. Een student die aan een opleiding begint weet nooit precies hoe de arbeidsmarkt waarvoor hij wordt opgeleid er na vier jaar studeren uitziet. Dat laat onverlet dat de hogescholen veel waarde hechten aan informatie over arbeidsmarktchansen en daarom transparant willen zijn over de positie die afgestudeerden bereiken op de arbeidsmarkt.

Eerste substantiële daling werkloosheid hbo'er sinds crisis (HBO-Monitor 2014)

De werkloosheid onder afgestudeerden met een hbo-diploma is gedaald van 7,3% naar 6,5%. Dit is de eerste substantiële daling van de werkloosheid onder hbo-gediplomeerden sinds het uitbreken van de economische crisis. Na jarenlange stijging van 2,6% in 2007 naar 7,3% in 2013, daalt de werkloosheid nu dus bijna 1 %. Dit blijkt uit de HBO-Monitor 2014, het jaarlijkse onderzoek naar de arbeidsmarktpositie van afgestudeerde hbo-studenten.

EEN GOED MATCH TUSSEN STUDENT EN STUDIE

De hogescholen staan voor toegankelijkheid van het hoger beroepsonderwijs en zijn om die reden over het algemeen geen voorstander van selectie aan de poort. Een uitzondering vormen de kunstopleidingen. Daar vindt nadrukkelijk selectie op basis van aanwezig talent plaats. Bij andere opleidingen worden extra eisen gesteld aan studenten om de kwaliteit van de opleiding te stimuleren, zoals bij de Pabo. De eisen voor de Pabo zijn dit jaar voor het eerst aangescherpt met toelatingstoetsen. En bij uitzondering stellen opleidingen een numerus fixus in om hun onderwijskwaliteit te kunnen garanderen. Dit gebeurt bijvoorbeeld als het aantal studenten explosief groeit en de beschikbare faciliteiten van de opleiding of stageplaatsen beperkt zijn. Dat moet volgens de hogescholen mogelijk blijven en is uiteindelijk in het belang van de student.

Aantal opleidingen met Numerus fixus neemt af

Mede door de afname van het aantal studenten in het hbo daalt komend studiejaar (2016/2017) het aantal numerus fixusopleidingen van 144 naar 127 (NB: voltijd en deeltijdvarianten van één opleiding worden daarbij geteld als twee verschillende opleidingen). Het gaat om 49 unieke opleidingen (de negen fysiotherapie opleidingen zijn hier als één unieke opleiding geteld) waarvan 31 volledig toegankelijk zijn doordat ten minste een hogeschool die opleiding zonder fixus aanbied.

Verbetering van de aansluiting naar hbo

Dat er spanningen bestaan in de driehoek kwaliteit, toegankelijkheid en studiesucces is evident. De Vereniging Hogescholen heeft hier meermalen aandacht voor gevraagd. De hogescholen hebben de afgelopen jaren onder meer ingezet op meer samenwerking met de regionale mbo-opleidingen en het voortgezet onderwijs om de aansluiting te verbeteren en zo de genoemde spanningen beheersbaar te houden.

Praktijkvoorbeeld: Regionaal convenant voor verbeteren doorstroom mbo - hbo

Om de aansluiting tussen mbo en hbo te verbeteren hebben twaalf mbo en hbo onderwijsinstellingen uit de regio Noord Holland en Flevoland in 2014 een convenant ondertekend. Afgesproken is dat mbo studenten al tijdens hun opleiding meer begeleid worden bij hun studie-/loopbaanoriëntatie en dat ze beter worden voorbereid op een studie aan het hbo. Dit convenant sluit goed aan bij meerdere initiatieven van hogescholen om de hoge uitval van mbo-studenten in met name het eerste jaar op het hbo, tegen te gaan.

Doorstroomrecht mbo

In 2014 heeft de minister van OCW het zogenoemde doorstroomrecht van het mbo naar het hbo in een beperkte mate aan banden gelegd. Ze heeft zeven zogenoemde doorstroomroutes (combinatie van mbo-opleidingen en hbo-opleidingen) aangewezen waarvoor vanaf het studiejaar 2015-2016 instroomeisen (bv. een toelatingstest of bijscholing) gaan gelden. Een mbo-student kan dan bijvoorbeeld niet meer automatisch doorstromen van een techniekopleiding naar een hbo-economie opleiding. De Vereniging Hogescholen vindt dat de aanpak van de minister niet ver genoeg gaat om het uitvalprobleem daadwerkelijk aan te pakken. De maatregel betreft slechts 7 van de 80 doorstroomroutes van het mbo naar het hbo. De hogescholen willen graag dat deze maatregel gaat gelden voor alle hbo-studies waarbij de uitval 20% of hoger is.